

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Enarratio Epistolæ Prioris Ad Timothevm, Et Dvorvm
Capitum secundæ**

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1561

VD16 M 3167

[Capvt I.]

urn:nbn:de:hbz:466:1-36308

II. EPISTOLA AD

Etum infra positum 1. Timoth: 6. Sperent in Deo uiuente & prabente nobis omnia ad fruendum, ubi etiam testatur uictum nobis à Deo dari, sed dari ad fruendum, id est, ad usum conuenientem naturæ, non ad profusiones Antonianas & c.

Finis primæ Epistolæ.

IN ALTERAM
AD TIMOTHEVM

ENARRATIO DOMINI
PHILIPPI MELAN-
THONIS.

SECUNDAM EPISTOLAM ad Timotheum scripsit Paulus Romæ captiuus, cum eum se ex Epheso uocaret. Confirmat & consolatur eum, præcipit doctrinæ puritatem custodiat, & eligit idoneos doctores. Miscet admonitiones de summa doctrinæ, de lectione Prophetarum librorum, de uenturis disidijs. Et multa illustra sparsa sunt in hanc breuem Epistolam, ut, ἄνα ζωπυρῆς, id est, excitare uelut ignem Dei in nobis. Iubet ὀρθομῆς, id est, recte

uerbum Dei. Sermo hereticorum serpit ut Gange-
 na morbus. Erunt homines ἄσοφοι, ἄπειρο-
 δοι, τετυφώμενοι, Et alia multa digna singulari
 consideratione.

Initio autem fit mentio auæ & matris Ti-
 mothei. Sciant iuniores ibi ea quæ de patria &
 parentibus Timothei scripta sunt in actis cap. 16.
 Natus est Timotheus in oppido Lystris, quod in
 Lycaonia situm est, sub Galatia, non procul ab
 Iconio, quæ urbs non procul abest à Tauro mon-
 te, Et sæpe celebratur in historijs, Et propter no-
 men εἰκωπ multæ fabulæ de ea traditæ sunt, Sed
 existimo propter insigne idolum sic appellatum
 esse. Pater Timothei Ethnicus fuit, mater &
 auia fuerunt mulieres Iudaicæ, quibus quidem
 tribuit Paulus testimonium ueræ inuocationis.
 Sic olim inter gentes propagata est agnitio ueri
 Dei.

Initio autem iubet eum excitare dona Spi-
 ritus sancti, & illustri uerbo usus est, ἀναζω-
 πωσῶ, quod significat ignem penè extinctum
 rursus excitare, & sæpe usurpatur pro eo quod
 dicimus, rursus accendere calorem in corpore
 penè extinctum. Ideo autem pleniore uerbo
 usus est, ut taxet ignauiam & hypocrisin, Vult
 nos nec ociosos esse nec laxare frenum cupidita-
 tibus. Deinde ubi est diligentia, non sit hypo-
 critica,

M critica,

II. EPISTOLA AD

critica, ut sunt superstitiosa exercitia Monachorum, sed sint opera utilia. Et sint in mente vera noticia filij Dei, pœnitentia, timor, fides, vera inuocatio.

Sed dicat aliquis, quomodo exuscitantur dona? Respondeo. Homo renatus non est ut statua, sed ideo datur Spiritus sanctus, ut inchoetur in nobis libertas, & possumus iam inchoare obedientiam, nec Spiritus sanctus est ocium, sed est flamma & agitatio diuina repugnans Diabolo, & infirmitati carnis, & accendens motus tales, qualis ipse Spiritus sanctus est. Ideo dictum est ad Romanos octauo capite. Spiritus opitulatur infirmitati nostræ. Item Ephe: 5. Ambulate accuratè, non ut fatui. Item, 1. Corinthe 6. Adhortamur uos ne frustra gratiam accipietis. Item Lucae 16. Quanto magis dabit pater uester cœlestis Spiritum sanctum petentibus. Item 1. Petri 5. Sitis sobrij ad precessionem. Excitantur igitur dona primum omnium cogitatione doctrine, Deinde inuocatione, exercitijs pœnitentiæ, consideratione nostræ infirmitatis, repugnando subitis incendijs affectuum, sustinendo certamina & pericula in confessione. In talibus actionibus uult Paulus crescere dona, sicut dicitur Lucae 19. Habenti dabitur, Et huc pertinet tota parabola de negociantibus.

Non spiritum timoris. &c.

Retineamus usitatam distinctionem: Alius est timor seruilis, uidelicet pavor sine fide, cum quo sunt fremitus & indignatio aduersus Deum, & horribilis fuga Dei, & poenarum, ut in Saul, Iuda & similibus: Alius est timor filialis, uidelicet uerus pavor cum fide, id est, consolatione, qua cor iam acquiescit in mediatore, non fugit Deum, sed agnita eius misericordia luctatur cum pauore, & incipit credere Deo, inuocare eum, & se ei subicere uera reuerentia. Talis timor est in Ioseph & in omnibus sanctis. Hec in experientia, in quotidiana inuocatione considerentur, non inuoluantur obscuris dubitationibus.

Sit igitur haec plana responsio: *Non dedit nobis Deus Spiritum timoris,* id est, timorem seruilem, indignationem aduersus Deum, & horribilem fugam, non dubitationes.

Econtra nominat *Spiritum potentiae,* id est, spiritum potentem seu fortem, primum fide uiuificantem corda & consolantem, ut ad Deum accedant, non fugiant, non irascantur, non opprimantur desperatione & morte. Est

M 2 item

II. EPISTOLA AD

item potens seu constans in retinenda assensione doctrinae contra Diabolos, & contra hostes angelij. Est & fortis in perferendis odijs & cruciatibus, in confessione. Ex his effectibus intelligi potest quid nominet spiritum potentem. Sic & in primo capite ad Ephesios inquit: *Credentes secundum efficaciam potentiae roboris eius, quam potentiam effecit per Christum excitans eius a mortuis, id est, Deus efficax est in confessione, & fide uiuificat & liberat ex morte, confirmat assensionem in corde, & constantiam in confessione.*

Spiritum dilectionis &c.

ANtea nominauit spiritum potentem, ut a lustri uocabulo ignauiam & hypocrisiam exaret. Intelligit enim ueros motus, quibus excitamur in pauoribus, et exuscitatur ad innocentionem, et confirmamur in confessione & in combatibus periculis & laboribus ministerij contra diabolos & eorum organa. Nunc nominat spiritum dilectionis, ut enim prius de uiuificatione dixit, ita iam de uirtutibus erga alios loquitur. *Etsi autem uocabulum Dilectionis alijs*

ter usurpatur, tamen hic complectitur dilectionem erga Deum, & erga homines propter Deum, ut cum dicitur Roman: 13. Dilectio est impletio Legis. Et significat Spiritu sancto accendi dilectionem erga Deum, id est, feruorem & zelum in conseruatione doctrine, inuocationem, gratiarum actionem, & leticiam in Deo, patientiam in cruce & confessione. Deinde erga homines significat amorem concordie, curam uitandi odia & semina dissidiorum, repressionem superbie & cupiditatis uindictae, placide monere & audire alios. Deniq; sumatur declaratio dilectionis ex ipso Decalogo. Ac datur Spiritus sanctus, ut accendat motus congruentes Legi diuinae. Et talis est ipse, quales motus in Lege describuntur.

Quoties autem dicitur de dilectione nostra erga Deum, sciant auditores oportere dilectioni fidem antecedere, & sensum dilectionis Dei erga nos, quia cor non accedit ad Deum, nisi fide acquiescat in Mediatore, & statuatur Deum reconciliatum esse, ut dicitur ad Ephesios 4. Per hunc habemus accessum ad DEVM fide. Hoc cum fit, sentitur consolatio, quae est agnitio dilectionis Dei erga nos, de qua dicitur ad Romanos 15. Dilectio Dei effusa est in corda nostra per Spiritum sanctum, id est, sentimus nos diligi à

M 3 Deo.

I I. EPISTOLA AD

Deo. Et Roman: 8. Accepistis Spiritum adopti-
onis filiorum, quo clamamus Abba pater. Item
apud Zachariam capite 12. Effundam super do-
num Dauid spiritum gratiæ & precum. No-
minatur spiritus gratiæ, quo sentimus nos esse in
gratia in uera consolatione, in luctu pœnitentiæ.
Hæc consolatio cum fit in nobis, uicissim inchoa-
tur dilectio nostra erga Deum, Et sequuntur in-
uocatio, gratiarum actio, leticia in Deo, patien-
tia in cruce, Quia hos interiores cultus Prophe-
ta complexus est nomine inuocationis. Hæc con-
sideratio de uocabulo dilectionis & de fide præ-
lucente ualde necessaria est.

Spiritum modestiæ.

Considera restrictionem, Spiritus potens seu
fortis est acer, agit negocia difficilia, & adit ma-
gna pericula. Sed tamen sancti prospiciunt me-
tas, non euehuntur extra uocationem, sicut multi
qui primùm spiritu ardentis egerunt res utiles,
postea elati rebus secundis tentarunt aliqua extra
uocationem, cum quidem existimarent se rectè
facere, quæ postea exitus tristes habuerunt, ut
Samson, Iosias & alij.

Historiæ prophane habent innumerabilia ex-
empla, quia Duces ignorantes Deum non frenantur
spiritu sancto, ut Hercules, Themistocles,
Pau-

Pausanias, Marius, Pompeius, Iulius. De his omnibus uera fuit uox: Deponit potentes de sede. Item 1. Petri 5. Superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Hæc bellatorum exempla magis incurrunt in oculos.

Inde utcunq; considerentur exempla regentium Ecclesias. Multi suo quodam zelo multa rectè fecerunt, postea fiducia sui uel dogmata finxerunt, uel alias res extra uocationem mouerunt, ut Gregorius multa instituit, Et Episcopi sæpe prætextu religionis mouerunt seditiones, & multi omnibus temporibus quodam stulto zelo prætextu religionis uolunt constituere nouas politias. De talibus omnibus dicit ad Romanos capite 12. Sapite, sed ad modestiam, id est, manete intra uerbum & uocationem. Et 2. Petri 1. In fide in uirtutem, in fide in scientiam, id est, fides non sit ignaua, sed sit ardens, ardeat autem cum iudicio & delectu.

Ita quia hoc loco addidit restrictionem, Deus nobis dedit Spiritum fortem, sed tamen impeditus moderantem, & compescentem animos, ne elati dogmata fingant, aut nouos cultus, ne sint tubæ seditionum, ne Ecclesiam dilacerent λογισματικῶς aut alijs non necessarijs rixis. Ita contra stultum zelum, contra superbiam, contra cupiditatem uindictæ, contra πολυπραγμο-

Μ 4 σννψ,

II. EPISTOLA AD

ΘΥΥΡ, & contra petulantiam nominat spiritum modestiæ, id est spiritum compescentem & moderantem inordinatos impetus.

Cæterum notum est in sermone Apostolico vocabulo *σοφροσύνης* comprehendi modestiam, temperantiam & castitatem. Item cum dictum sit de uirtutibus, quæ in conuersis accenduntur à Spiritu sancto, repetenda est & admonitio de doctrina iustificationis. Quoniam in conuersis certissimum est esse Spiritum sanctum, quem pater & filius in corda eorum spirant, & obedientia in eis inchoata est: tamen statuere debent, se non illa nouitate iustos esse, id est, habentes remissionem peccatorum, & acceptos esse ad uitam æternam, sed propter Mediatorem filium Dei, cuius merito placata est ira Dei, & qui est perpetuus intercessor, cuius merita nobis donantur, ut imputetur nobis iusticia. Hunc mediatorem fide apprehendi oportet, & retineri hanc perpetuam consolationem, quòd propter hunc mediatorem placeamus, non propter nostram nouitatem, cum qua multum adhuc sordium est, iuxta dictum Psalmi 143. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens, scilicet propria dignitate seu qualitatibus, sed iustificati fide peccata habemus.

Quòd autem aliqui dicunt, nos esse iustos
iustis

inhabitatione diuinitatis, sciendum est, inhabitationem esse effectiorem nouitatis. Hæc effectio ita fit, cum cor prius apprehendit remissionem peccatorum & consolationem, intuens in mediatorem filium DEI, & statuens te propter illum mediatorem habere remissionem, & iustum esse, id est, placentem DEO, non propter effectiorem nouitatis aut nouitatem. Ita manet uera propositio: Paulus conuersus habet remissionem peccatorum, & est iustus, id est, acceptus Deo propter meritum CHRISTI, seu propter propitiatorem sola fide, iuxta illud: Quem posuit propitiatorem per fidem per sanguinem eius. Hæc consolatio semper fit in conspectu, qua cum reguntur corda, simul fit uiuificatio, & illud quod dicitur Ioannis decimoquarto. Veniemus ad eum, & mansionem apud eum faciemus. Discernenda tamen est consolatio à nouitate, quia in uero agone cernimus nostra peccata, & iram Dei, nec potest niti iusticia, nostra nouitate, iuxta illa dicta Exodi 34: Coram te innocens non est innocens. Item Iob nono. Verè scio quòd non sit iustus homo coram Deo.

*Ne igitur te pudeat testimonij
Domini nostri.*

M s Dixit

III. EPISTOLA AD

Dixit datum esse Spiritum non timiditatis, sed efficacem in consolatione, & constantem in confessione. Nunc addit adorationem tanquam consequens. Ergo esto constans in confessione, non pudeat te testimonij, id est, confessionis, non frangaris specie crucis, & econtra auctoritate & sapientia aduersantium, sicut alibi inquit 1. Corinth: 9. Non pudet me Euangelij. Sicut manifestum est moderatæ naturæ ingentem dolorem esse, stare inter paucos & spretos, & uideri stultè aut petulanter aduersari summorum hominum, qui antecellunt sapientia, uirtute, auctoritate, iudicijs, & turbare publicum statum, dici facem seditionum, tubam bellorum esse. Aduersus hanc tentationem Esaias inquit capite 39. Ne timete probra hominum.

Sustineas mala cum Euangelio secundum potentiam Dei, qui fecit nos saluos 2c.

Postea inserit sepe repetitum dictum: Ex operibus Legis non iustificabitur omnis caro coram Deo. Affirmat nostra opera neque

quam esse causam uel meritum remissionis peccatorum seu reconciliationis, sed dicit nos secundum propositum Dei & gratiam saluari & uocari. Intellige gratiam gratuitam misericordiam Dei erga nos promissam propter filium, sicut sæpiissime loquitur Rom: 5. Multò magis exuberat gratia & donum per gratiam uel in gratia. Vbi gratia significat relativè gratuitam acceptationem, Donum uerò significat donationem Spiritus sancti, nouam & æternam iusticiam & uitam.

Complectitur enim integra beneficia, nec filius Dei sic tantum aufert peccata, ut non imputet, & tamen natura maneat in his sordibus & in morte, sed reipsa aufert, cum restituit uitam æternam.

Scio cui credidi &c.

Hic mouentur disputationes de dubitatione, An conuersus debeat manere in dubitatione, utrum habeat remissionem peccatorum, & an sit in gratia? Hic plane respondendum est, Quamquam naturaliter hæret in hominibus dubitatio, tamen certissima doctrina est, & uox Euangelij perspicua, conuersos oportere uincere dubitationem, & statuere quod habeant remissionem peccatorum, & sint in gratia.

Ideo

II. EPISTOLA AD

Ideo enim promissiones diuinitus tradita
sunt, ut naturalis dubitatio tollatur, & non cre-
denti seu manenti in dubitatione promissio in-
anis sonitus est, Ideo Paulus inquit ad Romanos
capite quarto. Ideo ex fide Gratis, ut sit firma
promissio. Hec fides opposita est dubitationi,
iuxta illud ad Romanos capite quinto. Iustificati
Fide pacem habemus & accessum ad Deum.
Quanquam autem sentitur trepidatio, tamen
sciunt corda dictum in Marco capite nono, Credo
DOMINE, sed opem fer diffidentie mee.
Sic petamus & nos confirmari, iuxta illud:
Quanto magis dabit pater coelestis SPIRITUM
SANCTUM petentibus, & hac fides
intueatur promissionem, & crescat in inno-
catione. Hoc cum fit, consolatio ipsa in nobis
est testimonium, quo agnoscimus nos liberari ex
morte aeterna, de qua consolatio inquit Paulus
ad Romanos capite octauo. Accepistis Spiritum
clamantem Abba pater. Hic spiritus dat testi-
monium spiritui nostro, quod simus filij Dei. Et
in hanc sententiam ait Augustinus: Credeus se
se credere.

Verum est autem Prophetas & Apostolos
buisse singularia testimonia, quae eis in se prop-
ter ministerium, et propter auditores ipsis data sunt.

tamen etiam ipsos priuatim confirmant, & tamen ipsorum fides nitebatur non illis donis & miraculis, sed misericordia propter filium Dei promissa.

Querunt Monachi hanc certitudinem non in promissione, sed in qualitatibus suis, Vbi cum inueniant immunditiam, iubent manere in dubitatione. Contra uero sciendum est, fidem inueniri promissionem, non qualitates nostras, sicut recte dictum est ab Augustino: Totius fiducia certitudo esse debet in precioso sanguine Christi.

*Formam retineto sanorum
verborum.*

Repetit præceptum de conseruanda puritate doctrine, quod sepius in diuinis concionibus recitatur. Et summa comprehensa est in hoc dicto: Si quis aliud Euangelium docuerit, anathema sit. Vsus est autem Paulus hic singulari uerbo: *Retineas formam sanorum verborum*, id est, quæ tibi antea delineata est. Vult & res ipsas retineri, & modos loquendi perspicuos, & usitatos Prophetis & Apostolis.

Quam

II. EPISTOLA AD

Quamquam enim non superstitiose postulat ubique eadem uerba recitari: tamen uult uitari ambiguitates & λογωμαχία.

Exaggerat autem præceptum, cum iubet custodiri doctrinam tanquam præclarum depositum. Constat autem in custodiendo deposito seuerissime postulari bonam fidem. Nec frustra addit: *Ut custodiat per Spiritum sanctum.* Vult non indulgere auditores rationi querenti cauillationes contra rectè tradita, uult inuocatione Dei confirmari corda, ut sint firma in retinendis rectè traditis. Multi indulgentes suis speculationibus, & habentes studium contradicendi excutiunt Spiritum sanctum, quales hic nominat quosdam Phigellum & Hermogenem & reliquos. Præcipit igitur ad Corinthios 2. Corinth: 10, redigi mentes in captiuitatem Christo.

Det misericordiam domui.

NON prætereunda sunt hic exempla, quæ hic recenset Paulus, quorum prius est de Apostatis uel corruptoribus doctrinae, quod commonefaciat nos de insidijs Diaboli, & de nostra infirmitate. Cum enim hi defecerint, qui familiares fuerunt Apostolis, & spectatores fuerunt miracu-

miraculorum, quid postea fiet? Expauescamus
igitur & oremus nos confirmari, ac meminere-
mus illa dicta Lucae 22. Diabolus depoposcit uos
ut cribraret uos tanquam triticum, ueruntamen
ego rogavi pro te, ne deficiat fides tua Petre.

Alterum exemplum est hominis benefici er-
ga Ecclesiam, de quo genere Eleemosynæ extant
præcepta, promissiones, commonefactiones &
exempla, quæ omnia nota sunt. Genesis 12.
Benedicam benedicientibus tibi, & maledicam
maledicentibus tibi. Et Deuteronom: trigesimo
tertio. Doctrina tua à uiro sancto tuo, Qui di-
cit patri & matri, uxori & liberis, nescio uos,
hi erunt custodes Legis meæ. Benedicam holo-
causto tuo, Qui oderunt eum, non consurgent.
Vides plura membra, Primum alligat Sacerdo-
tes ad certum genus doctrine diuinis testimonijs
traditum per Prophetas, Christum & Aposto-
los. Postea addit præceptum quales esse uelit
Doctores, uidelicet, tali robore fidei, ut antese-
rât confessionem uitæ. Postea addit Promissionem
quod sit exauditurus hoc Sacerdotium diuinitus
ordinatum. Postremo minatur hostibus huius
Sacerdotij, Syrach capite septimo. Time DO-
MINVM & honore afficito Sacerdotes, &
des eis partem eorum. Prouerbiorum tertio: HO-
noræ

II. EPISTOLA AD

nora Dominum de primitijs frugum tuarum,
 & replebuntur horrea tua abundantia, & ni-
 no torcularia tua. Et Matthæi capite decimo.
 Qui dederit potum aquæ frigide uni ex mini-
 mis meorum propter doctrinam, Amen dico vo-
 bis, non perdet mercedem suam. prima Corinthi-
 nono. Nemo militat suis stipendijs. Et 2. Cor-
 inth: 9. Qui dat semen seminanti, augetur se-
 men uestrum:

Considerentur & exempla: Deus benefecit
 obstetricibus Ægyptijs, quæ noluerunt interficere
 infantes Hebræos. Reddidit gratiam hospiti
 Abdia, qui abdiderat Prophetas in specubus con-
 tra Iesabel. 1. Reg. 9. Item Abdemelech, qui be-
 nefecit Ieremiæ, ut narratur Ieremiæ. 39. Et
 hoc loco Paulus benè precatur Onesiphori fami-
 lia, & infra agit gratias Philemoni propter be-
 neficia erga Ecclesiam, & quidem dulcis-
 mis uerbis usus est: *Viscera sanctorum*
per te reficiuntur. Id est, in magnis peri-
 culis & doloribus habent defensionem, & hospiti-
 tium apud te, ita ut pericula depellantur, & le-
 niantur dolores tuis officijs, in quibus nihil est fa-
 catum. Vicissim igitur acquiescunt sancti succo-
 leticia cordis sine metu & suspicionibus.

Iam hæc præcepta, promissiones, comminationes & exempla primum docent, nos quoque debere in hoc genere officiosos esse. Secundo consolatur beneficos, ut uicissim expectent auxilium à Deo. Tertio significant Ecclesiæ non deesse hospitia in hac uita, & qualia sint, uidelicet: rara apud summos principes, sed frequentiora apud mediocres, quales fuerunt Abdias, Abdemelech, Sergius, Onesiphorus, Philemon & alij similes.

CAPVT II.

IN Secundo capite initio rursus testimonium extat ordinationis, uelle DEVM eligi ministros Euangelij per Ecclesiam, & approbare horum electionem. Quare sine ulla dubitatione horum ministerio est efficacax, iuxta dictum Rom. 1. Euangelium est potentia Dei ad salutem omni credenti.

Deinde monet quales eligi uelit, ubi nominatim duas uirtutes flagitat, facultatem docendi, & fidelitatem, id est, assiduitatem & constantiam in ueritate. Cum autem sit mentio facultatis docendi, manifestum est multa comprehendi, ita supra iubet eligi *ἰδὸν ἀντιπάλιν*. Item ad Titum cap. 1. iubet eligi talem, qui possit refutare aduersarios.

N hæc